

Ausubel'in Öğrenme - Öğretim Teorisi

Yard. Doç. Dr. Mahmut TANDOĞAN (*)

1. Teorinin Genel İlkeleri

Bilişsel psikologlardan biri olan Ausubel'in «Anlamli Sözel Öğrenme «veya» Ön Düzenleyiciler» diye bilinen bir öğrenme-öğretim teorisi vardır. Ausubel'in teorisi, hem bireyin nasıl öğrendiğini, hem de öğretim etkinliğinin özelliklerini ve nasıl düzenlenmesi gerektiğini açıklayıcı ilkeleri kapsamaktadır.

Ausubel, bireyin bilgi işlem sistemi (zihinsel yapısı) ile disiplinlerin yapısı arasında bir paralellik bulunduğunu ve disiplinlerin, genel ilkelerden, soyut kavramlardan hareket ederek somut şeylere doğru indiğini, insanın da önce soyut şeyleri daha sonra somut bilgileri öğrendiğini ileri sürmektedir. Disiplinlerin, genelliği olan kavramlardan, özel veya daha az soyut olan kavramlara doğru gidiş şeklinde özetlenebilecek bu yapısına Ausubel, «Disiplinlerin Hiyerarşik veya konik Organizasyonu» demektedir.

Ausubel, anlamlı sözel öğrenmede (meaningful verbal learning), algılayarak öğrenmenin (reception learning) -yani, fikirlerin öğrenen kişinin algılamasına dayandığı- öğrenmenin rolü bulunduğunu, bu nedenle öğrenmede bilgi ve fikirlerin öğrenen tarafından algılandığı durumların organize edilmesini savunmakta ve algılayarak öğrenmenin, ezber öğrenme (rote learning) ile karıştırılmaması gerektiğini ifade etmektedir.

Ausubel, ezber öğrenmenin, algılayarak öğrenmenin ve keşfederek öğrenmenin temelinde anlamlılığın yattığını, yani, öğretilen şeyin bireyin bilişsel yapısında anlamlı hale gelmesi gerektiğini savunur. Ona göre, keşfederek öğrenmede, birey öğrenilen materyal üzerinde aktif olarak çalışmalıdır.

2. Disiplinlerin Öğrenilmesi

Ausubel'e göre, bireyin disiplinleri öğrenebilmesi ve özümleyebilmesi için iki koşul gereklidir (1):

(*) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

a) Kavramların, bireyin bilişsel yapısında sabitleştirilmesi yani, kalıcı hale getirilmesi,

b) Öğretilen şeyin anlamlı olması. Öğretilen şeylerin, bireyin zihinsel yapısındaki fikirlerle, kavramlarla ilgili ve onlara uygun olması,

Kavramların, bireyin bilişsel yapısında sabitleştirilmelerini ve anlamlı hale gelmelerini sağlamak için ise Ausubel, bireyin zihinsel yapısı ile öğretilen disiplinler arasında bağlantıların kurulması gerektiğini ve bu taktirde ancak, öğretilen şeylerin bireye bir anlam ifade edebileceğini ve onun kafasında sabitleşeceğini vurgulamaktadır.

3. Bireyin Zihinsel Yapısı İle Disiplinler Arasında Bağlantı Kurma

Ausubel, bireyin bilişsel yapısı ile disiplinler arasında bağlantı kurabilmek için iki şey önermektedir (2):

a) Giderek Ayırdetme (Progressive Differentiation) :

Ausubel, giderek ayırdetmeyi, «bir disiplinin en soyut ve genel kavramlarının önce sunulması, daha sonra, giderek bu kavramların aralarındaki farklara, detaylarına, ayırıcı özelliklerine ve yırıntılarına inilmesi» şeklinde açıklamaktadır.

b) Bütünleştirici İlişki Kurma (Integrative Reconciliation) :

Ausubel, bütünleştirici ilişki kurma'dan, yeni öğretilecek fikirler ve kavramlarla, daha önce öğrenilmiş olanlar arasında ilişki kurulmasını ve öncekilerin sonrakilerle bütünleştirilmesini kastetmekte ve öğretim sırasını öyle düzenleyelim ki yeni öğretilenler, eskiden öğretilenlerle ilişkilili yani, bir sonraki ders bir önceki ile bağlantılı olmalı, onunla bütünleştirilmeli ve bu ilişki açıkça belirtilmeli ve tartışılmalıdır, demektedir.

Yukarıdaki iki ilke izlendiğinde, bir disiplin, bireyin kafasında giderek şekillenmekte ve oluşmaktadır.

4. Ön Düzenleyiciler

Ausubel, anlamlı sözel öğrenmeyi etkin hale getirmek üzere, öğrenilen şeylerin bireylerin zihinsel yapısında sabitleştirildiğini, zihinsel yapıya adeta işlendiğini ancak, bu sabitleştirmeyi sağlamak amacıyla uygun stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ona göre, geliştirilmesi gereken bu stratejiler, «ön düzenleyiciler (advance organizers) dir. Ön düzenleyiciler, zihinsel yapıda bulunan

ve daha önce öğrenilmiş olan şeylerin hatırlanmasını ve öğrenilenlerin kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, ön düzenleyicilerin geliştirilmesi ve içeriğin sırasının, bilişsel yapıda açıklık, kalıcılık ve bütünlük sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (3).

Ön düzenleyiciler, öğretimin başlangıcında öğrenciye sunulan kavramsal bir çerçevedir. Öğretim ünitesi, bu kavramsal çerçeveyi izlemelidir.

Ausubel, ön düzenleyiciler'in özelliklerini şöyle sıralamaktadır (4) :

a) Ön düzenleyiciler, öğretim materyalinin soyut ve genel yönlerini ihtiva etmeli,

b) Ön düzenleyiciler, öğretim materyalini açıklamak, bütünleştirmek ve materyalin iç bağlantılarını sağlamak esası göz önünde bulundurularak seçilmeli,

c) Ön düzenleyici, öğretilecek materyalle aynı soyutluk düzeyinde bulunan, materyalin gözden geçirilmesi veya onun özetlenmesi işi ile karıştırılmamalı,

d) Ön düzenleyici, öğretim materyali ile ilgili ve ondan önce gelen oldukça soyut ve genel bir fikirdir.

e) Ön düzenleyici, öğretim materyalini zihinsel olarak organize etme görevi görür ve böylece, öğrenen kişinin öğretim materyali ile bütünleşeceği bir çeşit kavramsal bir çerçeve oluşturur.

f) Ön düzenleyici, konulara bağlı olarak çeşitli olabilir.

g) Ön düzenleyici, bir dersin başlangıcında yer alan bir ifade tarzı, betimleyici bir paragraf, bir soru, bir gösteri, bir film, bir cümle veya tüm bir ders olabilir.

h) Ön düzenleyici, yazılı veya sözlü bir materyal, açıklayıcı veya öğretici bir sunu tarzında da olabilir.

5. Öğretim Etkinliğinin Özellikleri

Ausubel'e göre öğretim etkinliğinin özellikleri veya genel ilkeleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

a) Öğretimde önce ön düzenleyicilerin sunulması esastır.

b) Bunu öğretim materyalinin sunulması izler.

c) Öğretimde, öğretmen bilgiyi sunan kişidir.

d) Öğretmen içeriği ve öğretimi kontrol eden ögedir.

e) Öğretmen, öğretimde rolleri ve normları tanımlamaktadır.

f) Öğretimde, öğrencinin rolü dikkatli ve ayrıntılı olarak tanımlanmalıdır.

g) Öğretimde en önemli nokta, ön düzenleyicilerin geliştirilmesidir. Öğretim materyali ise, ön düzenleyiciye bağlı olarak organize edilmekte ve geliştirilmektedir.

6. Ausubel'in Teorisine Eleştiriler

Ausubel'in «Anamlı Sözel Öğrenme» veya «Ön Düzenleyiciler» teorisine çeşitli eleştiriler yapılmıştır. Bu eleştiriler şu noktalarda toplanabilir (5) :

a) Şayet öğrenci, sınıfta, öğretim esnasında, sunulan ön düzenleyiciyi algılayamaz veya duymazsa ön düzenleyiciyi izleyecek öğretim anlamını yitirmez mi?

b) Piaget'e göre soyut kavramlar, 10-11 yaşlarından sonra öğrenilebilmektedir. Öyleyse, bu yaşın altındaki çocukların öğretiminde Ausubel'in yöntemi ile ön düzenleyiciler uygulanamaz mı?

c) Ausubel, ön düzenleyicileri kullanabilmek ve anlayabilmek için hangi becerilere sahip olunması gerektiğini açıklamamıştır.

d) Her konuda ön düzenleyici bulmak güçtür.

7. Sonuç

Ausubel'in teorisi, daha çok yüz yüze-sınıf ortamındaki- öğretim etkinliklerine uygulanmak amacıyla düzenlenecek veya geliştirilecek ilkeler ve stratejileri kapsamakta ve sözel iletişimi esas almaktadır. Bu teoriye göre öğretim etkinliği, ön düzenleyicilerin geliştirilmesi, geliştirilen ön düzenleyicilere uygun öğretim materyalinin düzenlenmesi, ön düzenleyicilerin sunulması ve öğretim materyalinin sunulması aşamalarından oluşmaktadır. Ön düzenleyicilerin geliştirilmesi ve bunlara bağlı öğretim materyalinin organize edilmesi ve geliştirilmesi, öğretim öncesi hazırlık aşamasını; ön düzenleyicilerin sunulması ve öğretim materyalinin sunulmasının bunu izlemesi de, öğretim etkinliğinin yürütülmesi aşamasını içermektedir.

KAYNAKLAR

1. Ausubel, D.P. Theory of Meaningful Verbal Learning and Retention. Journal of General Psychology, 1962. 66. 213-324.
2. Ausubel, D.P. A Cognitive Structure Theory of School Learning. The Ontario Institute for Studies in Education, University of Toronto
3. Ausubel, D.P. Learning Theory and Classroom Practice. The Ontario Institute for Studies in Education, Bulletin No. 1. Toronto, 1967.
4. Ausubel, D.P. Educational Psychology: A Cognitive View. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1968.
5. Joyce, B and Marsha Well. Models of Teaching. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1972.